

A nők választójoga az Egyesült Államokban.

Írta: *Mellerné Miskolczy Eugenia.*

Hódító hadjáratukban nem lohasztotta lelkesedésüket, nem vette el reménységüket és nem lassította diadalmas lendületüket egy csata elvesztése; rögtön ismét csatasorba állva készek voltak újult erővel, a régi bátorsággal további harcokra. Nem a németek, nem magyar, nem török, Stem bolgár, huszár sem és honvéd sem, hanem a választójogukért küzdő amerikai nők. A tájékozatlanokat talán k'lislé meg is lepi, hiszen, úgy vélik: »a nők választójogát leszavazták Amerikában«; az alaposak, kik még a »Frankfurter Zeitung«-ot is elolvassák, egészen bizonyosan tudják, hogy azon a »választáson« Wilson is megbukott pártjaival együtt és a nőknek végkép befellegzett Amerikában.

Pedig az amerikai Egyesült Államokban a nők választójogának kérdése távolról sem pártkérdés, sőt a pártok, mint szervezetek, bámulatos egyértelműséggel védekeznek e rendszabály ellen; republikánus és demokrata párt egyformán félti a maga jól megnevelt és vasmarokkal tartott pártfegyelmét a nőktől. Félti, mert igen jól tudja, hogy a nő nem a hatalomért magáért, de eszmék megvalósításáért küzd, a nő oly javíthatatlan idealista, kívül nem lehet okosan, józanul — paktálni. Így, bár Rooseveltt, Edison és Wilson majdnem egész kormányával és sok más kiváló férfi leszavazott a nők választójoga mellett, még a szavazás napján működésbe lépett a politikai »gépezet« és bár minőségben értéktelen, számbeli súlyával lenyomta a mérleg azon felét, amelyet maradfé(ág, előítélet és aljas szenvedélyek már amúgy is húztak lefelé.

Nyílt titok, hogy az alkoholtőke megnyitotta pénztárának súlyos ajtait és nem sajnált, nem sokalt semmi áldozatot, hogy elodázza saját alkonyát. És ez kis időre sikerült is. Lebujok homályában politikus intrikusokat mutat be a »New-York World« címlapja, amint széles nevetéssel dicsekszenek: »Megmentettük az otthont!« — a féltett home-ot! Ók! Az asszonyoktól!

E világosságot kerülő taktikának nem sok részletét ismerjük, de annál nyíltabb, élénkebb, zajosabb, ötletesebb volt a nők propagandája, amelyet az utolsó félévben fokozott erővel és élénkséggel folytattak abban a négy államban, melyben ez év őszén szavaztak a nők választójogáról. Rochester kertjei aranyos színben pompáztak az idén; a helybeli választójogi női klub öt dollárt tűzött ki a legszebb kertért, mely a sárga-fehér választójogi színekkel szolgálja a propagandát. Alleghany County iskoláiban délutáni teákat rendeztek gyermekek és szülők számára. Volt szaválás, ének, sípládkísérettel, szónoklat, mozimutatvány 25 képpel és mindezt az egy témát variálta: éljen a nők választójoga! »Niagara Falls Journal« külön választójogi kiadása ply kapós volt, hogy az ügy javára 600 dollárt jövedelmezett. Genesee County propagandisztikus színelőadásainak sikere óriási. A vasárnapi kiránduló közönséget vándor buffet-kocsi örvendezteti meg; persze, hogy a kocsin propagandanyomtatványokat és jelvényeket is árulnak.

»A repülő svadron« választójogi színekkel díszített kocsin halad, felszerelésük sok-sok nyomtatvány, fegyverük a szó hatalma. Meg-megállanak egy-egy földműves csoport előtt, kik szívesen megszakítják munkájukat, jó néven veszik, hogy a hölgyek kiszállottak hozzájuk, hogy tájékoztassák őket legközelebb gyakorlandó szavazásuk céljáról és fontosságáról. Ez az »örökös gyűlés«.

Az ilyen és hasonló gyűléseknek se szeri, se száma.

New-Yorkban magában estéknként 100 gyűlést tartanak. Mikor a nők az utcán szónokolni kezdenek, a borbély vendége kiül az utcára és ott folytatják rajta a megkezdett műveletet, a telefonszerelő megáll a póznán, a kéményseprő a háztetőn, mindenki a nőkre figyel. A nőszónokok elmennek a villanyos kalauzok végállomására, ahol fizetésüket veszik át; felkeresik a szemetesekocsisokat, a váltakozó gyári munkásokat a gyár udvarán; minden szakmát külön.

Egyetemet végzett, taláros nők néma tiltakozása sok, munkához nem szokott főt ejt gondolkozóba. Külföldi születésű férfiak teszik le az amerikai polgársági esküt, sokszor igen tarka csoport, az értelmesség legalacsonyabb fokán, — kik új minőségükben az állam sorsát intézni lesznek hivatva. A taláros amerikai nők némán szemlélik a jelenetet és azután hazamennek szótlanul, jogtalanul. Volt, aki nem tudta elviselni e néma szemrehányást és láttára a nőmozgalom felesküdt híve lett.

Zajos, sárga lobogódíszes vásárokon sáttortüzek égnek, karikatúra- és plakátrajzolók működnek, New-York kapitóliumának lépcsőit virágünnepély kereté változtatja, melyben sárga ernyős, echarpos nők kínálják a vendégeket teával; fejük felett biplánról hullnak a propagandacédulák. — Sportnapok, hajóünnepélyek vonzzák a sokadalmat, hogy mindenki megközelíthető legyen szóval, érvekkel.

A »Vedette« yacht állandó szolgálatot tesz Buffalo és New-York között. Ezen viszi a newyorki suffragist a szabadság fáklóját Buffalóba, hogy ott is fennen lobogtassák a nők. Julius 6-án a »Szabadság« szobránál olvassák fel nagy ünnepélyességgel a nők szabadságproklamációját.

Egy napi propagandasztrájkot vettek tervbe, hogy bebizonyítsák, mily fontos közgazdasági tényező a nő, hogy megakad a munka mindenütt, ha a nő egy napig »az otthonában marad«. A pusztá fenyegetéssel is elérték a célt, a megriadást, a sztrájk elmaradt.

Volt egy telefon-nap. Mindenki, aki a választójog hívének vallotta magát, megkérdezte néhány ismerőst, hogyan fog szavazni november 2-án? Edison felhívta Graham Bellt, Mrs. Chapman Catt Wilsont, stb.

Pennsylvania államnak propaganda-ötlete »A nők szabadságharangja« volt. Hü mása az 1776.. évből származó eredeti szabadságharangnak. Mottója ennek is: »Hirdessz szabadságot országzszerre«; hozzátéve: »Állítsd helyre az igazságot.« E harangot azután városról-városra, községből-községbe vitték, mindenütt nagy ünnepélyességgel fogadták és alatta a legjobb szónokok beszéltek. A harang nyelve azonban egyelőre még le van láncolva, majd csak akkor szabadul fel, ha hirdetheti Pennsylvania asszonyainak politikai felszabadulását. 30 county (kerület), mely nem nyögi a pártigát, megadta volna a nők e szabadságát, csak a pártfegyelem alatt levő város, Philadelphia, gátolta meg, hogy e keleti állam kövesse a nyugatiak jó példáját.

A propaganda leghatásosabb módja a fáklásmenetek (sárga lampionok, sárgagalléros hordozók) és más felvonulások voltak és búcsújárások, melyeket egyik vagy másik elhunyt nagy suffragette és úttörő születési vagy halálzási évfordulóján szülőházához vagy sírjához rendeztek.

A bostoni tüntető felvonulás bizonyította, hogy ez intellektualitásáról híres város is milyen érdeklődéssel csatlakozott a nők választójogi mozgalmához. Művészek és nagy-képzettségű emberek rendezték a menetet úgy, hogy szemet gyönyörködtető és érvelésben is meggyőző legyen. A nők választójogával élő államok polgárai csoportján kívül egy »élő térkép« mutatta be az eddig elért eredményeket. A New-Yorkban rendezett díszfelvonulásban 50.000-en vettek

részi és másfél millióra becsülik az érdeklődő nézőközönség számát. De nemcsak tömegével, hanem szervezésével, méltóságával és hatásosságával is általános tiszteletet és bámulatot keltett. Bebizonyította, hogy a szociális mozgalmak között eddig egy sem rendelkezett ennyi erővel.

E nagy erőmegfeszítésnek gyönyörű eredménye az az egy millió szavazat, amit a nők választójogára adtak le, amelyből magára New-York államra 500.000-nél több esik. A nők választójoga érdekében indítványozott módosítással egyidejűleg más alkotmánymódosításra is adtak le szavazatokat és míg az utóbbit 375.000 többséggel szavazták le, a választójogi módosítást csak 175.000 szavazat-kisebbséggel vetették el. Az amerikai politikában konzervatív esztendő az idej; ezért őszinte elismerést érdemelnek a nők, kik ennyi progresszív szavazatot tudtak szerezni. A »Woman's Journal« érdekesen kimutatja, mily rohamos a fejlődés az utóbbi években az előző évtizedekhez képest és mikép nyert a mozgalom egy-egy állam küzdelmében tízszeres, majd harmadik szavazásnál húszszoros szavazatot az első szavazáshoz képest. New-York államban már az első szavazásnál oly nagyszámú volt a kedvező szavazat, hogy ily arányú gyarapodásra nincs is szükség, de nem is lehetséges már.

A szavazás után Mrs. Carrie Chapman Catt, az Észak-amerikai Nemzeti Választójogi Szövetség elnöke, rögtön kiadta a jelszót: »Győzelem 1917-ben!« Soha nem látott lelkesedés és elhatározottság jellemzi azt a három népes gyűlést, amelyet Newyorkban, Philadelphiában és Bostonban tartottak november első hetében. A további propaganda céljaira megindított gyűjtés fél millió koronát eredményezett csak a Newyorki gyűlésen! Zajos vidámság uralkodott, a szónokok a sok hurrázástól alig tudtak beszélni és a gyűjtésnél egyik tréfa érte a másikat.

Felajánlottak összegeket kiváló vezetők nevére. Egy apa két fiáért egy-egy dollárt évenként, míg anyjuknak meg lesz a választójoga. Egy-egy dollárt ajánlott valaki városának minden kedvező szavazatáért; egy másik négy férfiéért egy-egy dollárt, amiért elfelejtették nevüket jegyzékbe vétetni és ezért nem szavazhattak. Adtak leadott és le nem adott szavazatokért, hálából a jó szavazatokért és ellensúlyozására a kedvezőtleneknek. Valóságos társasjáték volt, egymás ugatásával. Mrs. Chapman Catt előbb 25.000 koronát ajánlott fel, majd, hogy kikerekítse a nyert végösszeget, a 94.643 dollárt százezerre, kerek félmillió koronára, felajánlotta Mr. Laidlow-val együtt a hiányzó összeget.

Az egyes államokban szorgalmazott propagandán kívül nem feledkeznek meg egy másik lehetőségről sem, mely az Egyesült Államok alkotmányának megváltoztatását célozza és egy csapással győzelemre vinné az ügyet minden államban. A National American Woman Suffrage Association taktikája az, hogy a nők választójogát megszerzi még néhány államban, míg The Congressional Union for Woman Suffrage dec. 7-14-én Washingtonban nagy tüntetést rendezett a »Susan B. Anthony« nevéhez fűződő, az Unió alkotmányát módosító indítvány mellett. Igyekszik egy politikai pártot megnyerni annak támogatására, míg a National W. S. Association egy nemzetközi határozat alapján is pártközi taktikát követ.

Az amerikai nők gigászi küzdelme kiérdemli szinte bámulatunkat. Bátor harcukban számos sikert kívánunk nekik, mi pedig tanuljunk tőlük taktikát, fáradhatatlanságot és áldozatkészséget!